

ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ

Η εταιρεία μέλος του Σ.Α.Τ.Ε. «Μαϊάνδρος Τεχνική & Εμπορική Α.Ε.», υπέβαλε τα ακόλουθα ερωτήματα:

α) Η μη αναγραφή ολογράφως του συνόλου εργασιών (Σπ) στην προβλεπόμενη θέση στο έντυπο προϋπολογισμού προσφοράς, και αντ' αυτής η ολόγραφη αναγραφή της συνολικής δαπάνης του έργου, με Ο.Ε. και απρόβλεπτες δαπάνες και αναθεώρηση, συνιστά λόγο απαραδέκτου της προσφοράς;

β) Έργο δημοπρατούμενο από πανεπιστημιακό ίδρυμα, με προϋπολογισμό άνω των € 2.934.703 (ή 1.000.000 δρχ.) υπόκειται στον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου;

Η απάντησή μου επί των ανωτέρω ερωτημάτων έχει ως ακολούθως:

1. Η παράγραφος 1 του άρθρου 3 της ΥΑ Δ17α/07/37/ΦΝ 402/3.7.2000, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 1 της Υ.Α. Δ17α/07/53/Φ.Ν. 402/2002, ορίζει τα ακόλουθα:

«Στο έντυπο του προϋπολογισμού προσφοράς αναγράφεται από τον διαγωνιζόμενο επί ποινή απαραδέκτου ολόγραφα το ποσό της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης των εργασιών, σε θέση του εντύπου κατά προτίμηση αριστερά του ίδιου ποσού, υπογράφεται από τον ίδιο και από τον Πρόεδρο και τα μέλη της Επιτροπής Διαγωνισμού κατά την αποσφράγιση των οικονομικών προσφορών και γίνεται μνεία για την ύπαρξη ή μη της αναγραφής αυτής στα πρακτικά της Επιτροπής».

1.1. Από τη διατύπωση της προπαρατεθείσας διάταξης συνάγεται ότι η υποχρέωση της ολόγραφης αναγραφής αφορά τη συνολική προσφερόμενη δαπάνη των εργασιών. Υπό την έννοια αυτή νοείται το **συνολικό κόστος** που θα κληθεί να καταβάλει ο κύριος του έργου για την κατασκευή του έργου· ως εκ τούτου, το ολογράφως αναγραφτέο ποσό πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις επιμέρους δαπάνες που συνθέτουν το συνολικό κόστος κατασκευής ενός έργου (καθαρή αξία έργου, γενικά έξοδα και όφελος εργολάβου, απρόβλεπτα, αναθεώρηση). Παρέπεται από τα ανωτέρω, ότι η ενσωμάτωση στο ολογράφως αναγραφέν ποσό των γενικών εξόδων και οφέλους του εργολάβου, των απροβλέπτων και της αναθεώρησης δεν δύναται να προκαλέσει ακυρότητα της προσφοράς κατ' εφαρμογή της προδιαληφθείσας διάταξης.

1.2. Περαιτέρω, έστω και αν η προβαλλόμενη «πλημμέλεια» δεν επιφέρει τον αποκλεισμό διαγωνιζομένου κατ' εφαρμογή της προπαρατεθείσας διάταξης της Υ.Α. Δ17α/07/53/Φ.Ν. 402/2002, είναι δυνατόν ο αποκλεισμός να επιβάλλεται δυνάμει ρητού σχετικού όρου της διακήρυξης. Εφόσον, δηλαδή, η διακήρυξη απαιτεί την ολόγραφη αναγραφή του προσφερόμενου συνόλου εργασιών (Σπ) επί ποινή απαραδέκτου της προσφοράς, τότε η επίμαχη «πλημμέλεια» δύναται να προκαλέσει αποκλεισμό του διαγωνιζομένου, παρά το γεγονός ότι (η πλημμέλεια αυτή) δεν

Σ.Α.Τ.Ε.

συνιστά *stricto sensu* λόγο αποκλεισμού του δυνάμει της προδιαληφθείσας υπουργικής απόφασης. Η διαπίστωση του κατά πόσο η επίμαχη αναγραφή επιβάλλεται επί ποινή αποκλεισμού από τη διακήρυξη προϋποθέτει τη μελέτη της διακήρυξης και των λοιπών τευχών δημοπράτησης, που ρυθμίζουν τη διαδικασία διεξαγωγής του προκειμένου διαγωνισμού* επομένως, δεν μπορώ να εκφέρω άποψη επί του προκειμένου ζητήματος με βάση μόνο τα στοιχεία που έχω ενώπιόν μου.

Πρέπει, πάντως, να επισημειωθεί, ότι ο αποκλεισμός διαγωνιζομένου για τον υπό κρίση λόγο είναι αναγκαίο να προβλέπεται **ρητώς** στη διακήρυξη* η ρητή δε αναγραφή δεν δύναται να υποκατασταθεί από ερμηνευτική συναγωγή συμπερασμάτων επί τη βάση του εικαζομένου «πνεύματος» ή «σκοπού» της διακήρυξης και των λοιπών τευχών δημοπράτησης. Τούτο για τους εξής, κατά βάση, λόγους:

α) Η αρχή της νομιμότητας, που διέπει τη διοικητική δράση, επιβάλλει οι λόγοι αποκλεισμού διαγωνιζομένου να προβλέπονται ρητώς, έστω και *lato sensu*, στο νόμο και στις κανονιστικές πράξεις που διέπουν ένα δημόσιο διαγωνισμό.

β) Οι διατάξεις που προβλέπουν αποκλεισμό διαγωνιζομένου για τυπικά ελαττώματα πρέπει να ερμηνεύονται στενά, ούτως ώστε να αποτρέπεται ο αποκλεισμός διαγωνιζομένων για όλως επουσιώδεις τυπικές παραλείψεις, γεγονός που (πέραν των λοιπών δυσμενών και αδίκων συνεπειών) αποβαίνει σε βάρος του ανταγωνισμού και του δημοσίου συμφέροντος κατ' επέκταση.

1.3. Τέλος, είναι δυνατός ο αποκλεισμός διαγωνιζομένου, σε περίπτωση που κριθεί ότι η επίμαχη παράλειψη συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της οικονομικής προσφοράς. Για τον αποκλεισμό διαγωνιζομένου για τον προκειμένο λόγο απαιτείται η σωρευτική συνδρομή των εξής δύο προϋποθέσεων:

α) Κατ' αρχάς πρέπει να υφίσταται κάποιας μορφής παράλειψη από πλευράς του διαγωνιζομένου. Δηλαδή, η διακήρυξη ή τα τεύχη δημοπράτησης να προέβλεπαν την επίμαχη αναγραφή και ο διαγωνιζόμενος να την παρέλειψε.

β) Η παράλειψη ή η οιασδήποτε άλλης μορφής πλημμέλεια σχετικά με την επίμαχη αναγραφή να είναι ουσιώδης. Πότε μια παράλειψη ή πλημμέλεια είναι ουσιώδης είναι ζήτημα πραγματικό που κρίνεται ανά περίπτωση, όμως ο σχετικός χαρακτηρισμός υπόκειται σε ορισμένα νομικά κριτήρια. Στην εξεταζόμενη περίπτωση ουσιώδης πρέπει να λογίζεται η πλημμέλεια ή η παράλειψη, εάν ένεκα αυτής καθίσταται εξ αντικειμένου ασαφές το τελικό ύψος της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης ή δύναται να γεννηθούν οιασδήποτε αμφιβολίες ως προς αυτό.

Εν προκειμένω, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι υφίσταται κάποια παράλειψη ή πλημμέλεια, κατά την άποψή μου, η επίμαχη πλημμέλεια ή παράλειψη δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ουσιώδης. Και τούτο διότι, με δεδομένο ότι ο διαγωνιζόμενος έχει αναγράψει ολογράφως το ποσό της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης εργασιών, η μη ολόγραφη αναγραφή της καθαρής δαπάνης εργασιών δεν δύναται εξ αντικειμένου να προκαλέσει οιαδήποτε αμφισβήτηση αναφορικά με το

Σ.Α.Τ.Ε.

Σ.Α.Τ.Ε.

πραγματικό ύψος της προσφοράς του. Εάν, βεβαίως, δεν είχε αναγράψει ούτε τη συνολική προσφερόμενη δαπάνη, τότε ο διαγωνιζόμενος αυτός θα έπρεπε αποκλεισθεί κατ' εφαρμογή της προδιαληφθείσας υπουργικής απόφασης και μόνο, και όχι διότι η παράλειψη θα μπορούσε να θεωρηθεί ουσιώδης.

1.4. Επομένως, η απάντησή μου επί του πρώτου από τα τεθέντα ερωτήματα είναι η εξής: Η προβαλλόμενη πλημμέλεια δεν συνιστά λόγο αποκλεισμού διαγωνιζομένου, με την επιφύλαξη της αντίθετης **ρητής** πρόβλεψης στη διακήρυξη ή στα τεύχη δημοπράτησης.

2. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του Ν. 2741/1999, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 3060/2002, ορίζει, ότι «για τις προμήθειες αγαθών του άρθρου 1 του Ν. 2286/1995 (ΦΕΚ 19 Α'), η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό των πεντακοσίων εκατομμυρίων (500.000.000) δραχμών ή ενός εκατομμυρίου πεντακοσίων χιλιάδων (1.500.000) ευρώ, καθώς και για την εκτέλεση έργων από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό του ενός δισεκατομμυρίου (1.000.000.000) δραχμών ή δύο εκατομμυρίων εννιακοσίων χιλιάδων (2.900.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας της οικείας συμβάσεως, πριν από τη σύναψη της, από Κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

Δεδομένου ότι όλα τα πανεπιστημιακά ιδρύματα που λειτουργούν νομίμως στην Ελλάδα είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, είναι προφανές ότι οι συμβάσεις έργων η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει τα ως άνω καθοριζόμενα όρια παραπέμπονται υποχρεωτικώς για προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

Με εκτίμηση,

Σταμάτης Σ. Σταμόπουλος.

Σ.Α.Τ.Ε.